

POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSA Anna Kozłowska

w sprawie z wniosku A. T.

przy uczestnictwie H. J., M. B. i E. S.

o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 grudnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 21 lipca 2009 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2009 r. Sąd Rejonowy w W. oddalił wniosek A. T. o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po M. B. oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że M. B. zmarł dnia 25 października 1999 r., nie miał dzieci, a jego rodzice zmarli przed nim. Miał dwóch braci – R. B., który zmarł w 1997 r., pozostawiając córkę E. S., i K. B., który zmarł bezpotomnie w 1998 r. M. B. sporządził dwa testamenty: dnia 9 października 1996 r. i dnia 8 stycznia 1999 r., na podstawie których Sąd Rejonowy w W. postanowieniem z dnia 7 listopada 2000 r. stwierdził, że spadek nabyli H. J. w 1/7 części i M. B. w 6/7 częściach. Postanowienie to uprawomocniło się. Z kolei Sąd Rejonowy W. prawomocnym postanowieniem z dnia 18

lipca 2002 r. stwierdził, że spadek po zmarłym dnia 15 grudnia 1998 r. K. B., obejmujący m.in. gospodarstwo rolne, nabyli brat M. B. i bratanica E. S. W postępowaniu tym Sąd ustalił, że spadkodawca sporządził zapis na rzecz A. T., którego przedmiotem było spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. B.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 28 marca 2008 r. Sąd Rejonowy w W. oddalił wniosek E. S. o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku po M. B. przez orzeczenie, że spadek ten przypada jej. Sąd uznał, że M. B. znał majątek brata K. i że obaj ustalili sposób rozdysponowania własnymi majątkami na wypadek śmierci. M. B. znał treść ostatniej woli K. B. i nie rościł pretensji do spadku po bracie.

Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawczyni ma interes prawny w wystąpieniu z niniejszym wnioskiem, jednak nie przedstawiła ona żadnych dowodów na to, że spadek dziedziczy inna osoba niż wymieniona w postanowieniu z dnia 7 listopada 2000 r. Z ustaleń dokonanych w sprawie zakończonej postanowieniem Sądu Rejonowego w W. wynika, że M. B. nie zaliczał do swego majątku mienia po bracie K. Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po K. B. zapadło po śmierci M. B., który nie mógł wiedzieć, że rozrządzenie testamentowe K. B. zostanie uznane jedynie za zapis.

A. T. wniosła apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 15 kwietnia 2009 r., zarzucając naruszenie prawa materialnego przez przyjęcie, że spadkobiercami M. B. są H. J. i M. B. podczas gdy spadek winien w całości przyspaść E. S.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 21 lipca 2009 r. oddalił apelację.

Sąd Okręgowy podkreślił, że postępowanie prowadzone w trybie art. 679 § 1 k.p.c. nie jest kolejnym postępowaniem o stwierdzenie nabycia spadku po danej osobie, prowadzonym na ogólnych zasadach, a jedynie postępowaniem, w toku którego zainteresowany może wzruszyć domniemanie wynikające z art. 1025 k.c. W sprawie jest natomiast poza sporem, że w 2008 r. zakończyło się postępowanie z wniosku E. S., która domagała się zmiany postanowienia z dnia 7 listopada 2000 r. i stwierdzenia, że to ona dziedziczy spadek po M. B. Obecne postępowanie różni się od poprzedniego jedynie tym, że z identycznym wnioskiem występuje A. T., przy czym wniosek ten opiera na dowodach, które Sąd analizował w sprawie prawomocnie zakończonej postanowieniem z dnia 28 marca 2008 r. Nieporozumieniem więc jest żądanie, by Sąd obecnie ocenił inaczej identyczny materiał dowodowy i poczynił na jego podstawie odmienne ustalenia. Wnioskodawczyni sprowadza swoje zarzuty do tego, że testamenty sporządzone przez M. B. stanowiły w swej istocie zapisy, skoro majątek odziedziczony

przez testatora po jego bracie K. nie został objęty tymi testamentami. Tymczasem w sprawie nie ma żadnych podstaw, by przyjąć, że M. B. zaliczał do swego majątku mienie odziedziczone po bracie K. B. Świadczy o tym nie tylko okoliczność, iż bracia nie rościli pretensji do swoich majątków i uzgodnili, że każdy testamentami rozporządzi nimi na rzecz wybranych przez siebie osób. Logicznie wywodzi Sąd, że gdyby spadkodawca zaliczał do swego majątku mienie po bracie, to objąłby je testamentem, sporządzonym już po śmierci K. B. Znamienne jest także, że nie wystąpił on do Sądu z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po M. B., a więc i to wskazuje, iż nie uważał, że należy mu się jakieś mienie po nim. Apelacja zupełnie pomija orzeczenia Sądu Najwyższego, z których wynika, że na tle wykładni art. 961 § 1 k.c. istotne znaczenie ma wola spadkodawcy co do zaliczenia bądź niezaliczenia określonych przedmiotów do swego majątku (postanowienie z dnia 28 października 1997 r. I CKN 276/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 63 oraz uchwała z 16 września 1993 r., III CZP 122/93, niepubl.).

Wnioskodawczyni w skardze kasacyjnej zaskarżyła postanowienie Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 961 w związku z art. 926 i 948 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 679 § 1 k.p.c., dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku, nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzony, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku. Wniosek o wszczęcie takiego postępowania może zgłosić każdy zainteresowany (art. 679 § 2 k.p.c.). Niniejsza skarga kasacyjna podlega oddaleniu przede wszystkim z tego powodu, że A. T. nie jest osobą zainteresowaną w postępowaniu o zmianę prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w W. o stwierdzeniu nabycia spadku po M. B.

W orzecznictwie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1983 r., III CRN 218/82, OSNCP 1983, nr 8, poz. 124) i w piśmiennictwie przyjmuje się, że osobą zainteresowaną w rozumieniu art. 679 § 2 k.p.c. jest w zasadzie każdy, komu przysługuje uprawnienie do żądania stwierdzenia nabycia spadku. Zgodnie z art. 1025 § 1 k.c., stwierdzenie nabycia spadku przez spadkobiercę następuje na wniosek osoby mającej w tym interes. Interes taki ma w szczególności ten, kto twierdzi, że jest spadkobiercą, a także m. in. wierzyciel spadkodawcy lub spadkobiercy. Mogłoby się zatem wydawać, że A. T. ma zarówno interes w żądaniu stwierdzenia nabycia spadku po M. B. (art. 1025 § 1 k.c.), jak też jest zainteresowana w zmianie prawomocnego

postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po M. B. (art. 679 § 2 k.p.c.). W orzecznictwie jednak zasadnie przyjmuje się, że to okoliczności faktyczne każdej konkretnej sprawy decydują o przyjęciu, czy wnioskodawca jest „zainteresowanym”, w rozumieniu art. 679 k.p.c., czy też nie, oraz że prawo, o którym mowa w tym przepisie, musi być skonkretyzowane i realne, a wpływ na nie wyniku postępowania spadkowego rzeczywisty. Zawsze zatem uzasadnieniem legitymacji do złożenia wniosku przewidzianego w art. 679 k.p.c. jest istnienie rzeczywistego, o charakterze obiektywnym interesu prawnego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2001 r., III CKN 366/00 i z dnia 6 lutego 2008 r., II CSK 433/07, niepubl.).

Stosownie do tych wskazań należy podkreślić, że A. T. mogłaby żądać stwierdzenia nabycia spadku po M. B., jako spadkobiercy ustawowym Kazimierza B. i w związku z tym jej dłużniku z tytułu zapisu, gdyby postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po K. B. zostało wydane wcześniej. Jej interes przejawiałby się wtedy w tym, że zmierzałaby do ustalenia osoby dłużnika (dłużników), od którego (których) mogłaby dochodzić wykonania zapisu. Sytuacja jest jednak odmienna wtedy, gdy najpierw nastąpiło stwierdzenie nabycia spadku po M. B., który zmarł później, a dopiero potem po K. B., który zmarł wcześniej. A. T. w chwili uprawomocnienia się postanowienia Sądu w drugiej sprawie wiedziała, że może żądać wykonania zapisu od E. S. jako spadkobierczynie K. B. oraz od H. J. i M. B. jako spadkobierców M. B., którzy odziedziczyli po nim również dług spadkowy w postaci obowiązku wykonania zapisu.

Niewątpliwie działanie A. T. jako wnioskodawczynie w niniejszej sprawie zmierzało do tego, aby zmienić ustalony już porządek dziedziczenia po M. B. w taki sposób, aby w rezultacie zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku jej jedyną dłużniczką w zakresie obowiązku wykonania zapisu stała się E. S. Takie zainteresowanie A. T. ma jednak wyłącznie charakter subiektywny i nie uprawnia jej do wystąpienia z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Wobec tego ocena zasadności podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia art. 961 w związku z art. 926 i 948 k.c. byłaby bezprzedmiotowa.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.